

K: Szand Katalin

x77:061

ai

MOLNÁR EDIT KÉPEIRŐL*

Az első dolog, amit mondhatok, nagyon szubjektív, ugyanis ez a kiállítás életem egy részét idézi föl. Az ötvenes évek katakombáiból ekkor már kiléptünk, vagyis eljutotunk újra oda, hogy amit nyilvánosan kimondtunk, azonos volt azzal, amit gondoltunk. Ez volt a mi kesztyűdobásunk az akkori történéseknek. Nem tettük mindig nagyon bátran, de megtettük. 1956 után vagyunk, abban az időszakban, amely keresztút elé állított mindenkit, és mindenki maga dönthette el, hogy merre indul.

Ez az az idő, amikor az én generációmát követő nemzedék, Molnár Editék, előléptek azokkal az elgondolásaikkal, törekvéseikkel, melyek mindannyiunkban reményt keltenek. Faültetőknek neveztem őket. Ugyanis, aki fát ültet, jól tudja, hogy abból nemcsak neki lesz haszna, hanem az eljövendő generációknak is, A magyar értelmiség számára a remény egyik forrását jelentették. Márpedig semmire nem volt akkoriban nagyobb szükségünk: a remény volt az isteni erények legfontosabbika, mert túlélést ígért. Csak a tisztánlátás kedvéért: nem volt egységes ez a nemzedék sem. Akikről én beszélek, nem azonosak azokkal, akiket zszurnaliszta stílusban a „nagy generációnak” neveznek. Mert akikről én beszélek, nem futottak be karriert annak idején, népszerűségüket nem segítette hatalom és média, és ha mégis ismertek voltak, az abból adódott, hogy nem let-

* Molnár Edit Vigadó-beli kiállításának megnyitóján (2000. május 11.) elhangzott megnyitóbeszéd szerkesztett változata.

tek kegyeltjei a hatalomnak. És ezt a hatalom meglehetősen gyakorisággal és nem mindig válogatott eszközökkel kifejezésre is juttatta. De ők dolgoztak, a maguk hite szerint tették ezt, prudensen és elszántan keresve a bejárható utat.

Amikor Edit felkért, hogy nyissam meg a kiállítását, elhatároztam, hogy legalább ennyit elmondok a generációjáról, illetve e nemzedéken belül azokról, akik az általam tisztelt utat járták. Ez nem akar történelmi lecke lenni, hanem csupán néhány szavas vázlata egy megírandó leckének. És tehetem ezt éppen Edittel kapcsolatosan, hiszen ő generációjának meghatározó személyisége volt.

S ki mondhatná el mindezt róluk, ha nem az én nemzedékem, hiszen mi teljesen váratlanul kaptunk bennük és általuk fiatal, új társakat. És barátokat – a legfontosabbat, amire nekünk, akik felnőttként éltük át a háborút, a legnagyobb szükségünk volt. A barátság misztérium volt akkoriban, 1956 után: titka és lehetősége az emberek közötti kapcsolatteremtésnek. És ez már megoldás olyankor, amikor a nyomasztó morális gondokból keressük a kiutat.

Most főleg Editről szólván, vizsgáljuk meg, mit tett ő? Tette azt, amiből itt most ízelítőt látnak: értéket keresett. Értékszemplélete nagyon határozottan megfogalmazható a képek alapján: olyan hazai kincseket talált, amelyeknek jelentősége túllépi a határt, azaz egyetemes. Kereste ezeket a kincseket azért, hogy megörökítse, átmentse, és ezzel megismertesse, illetve kölcsönadja nekünk. Létrehozta azt a láthatatlan múzeumot, amelynek gyűjteménye a szellem és a lélek. Mint mondtam, ez csak egy része az anyagnak, megközelítőleg sem teljes. De elég ahhoz, hogy bemutatásukkal a mai magyar kultúra is tudomást szerezzen Molnár Edit jelentőségéről.

A megnyitónak nem tiszte a kiállítás anyagának értékelése, az azonban igen, hogy szóljon fontos dolgokról, vagyis mondja ki, hogy e kiállítás megrendezése jelentős művészeti esemény. Nemcsak azért, mert ez a portrégalé-

ria a 20. század nagy személyiségeit idézi fel, hanem mert egy nagy művész szemén keresztül láthatjuk őket. Így válik megfoghatóvá életük szellemisége.

A dicséretem tehát nem az ábrázoltakat illeti, hanem a képek alkotóját. Edit úgy teremtette meg azokat, hogy személyüket szimbólummá emelte: azaz nem személyiségeknek revelatív pillanatait kapjuk csupán a képeken, hanem azt az eszmeiséget, amit ők saját munkájukon keresztül képviseltek.

Fülep Lajos mondta nekem egyszer, hogy ő átélte, miként szorult mindinkább perifériára a művészet. Én sem tudok sajnós mást mondani, mint ő, illetve így kell fogalmaznom: az a folyamat máig nem állt meg.

Ezért különleges ünnep minden olyan kiállítás, amely pozícióba emeli a művészetet, és ezzel lehetővé teszi, hogy gazdagodjunk általa.

Azt kívánom, legyen jövőjük az alkotásoknak és illesse tisztelet alkotójukat.

DÁVID KATALIN